NN 129/2019 (31.12.2019.), Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Češki jezik i kultura u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj (model C)

MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA

2617

Na temelju članka 27. stavka 9. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (»Narodne novine«, broj 87/08, 86/09, 92/10, 105/10 – ispravak, 90/11, 16/12, 86/12, 94/13, 152/14, 7/17 i 68/18), ministrica znanosti i obrazovanja donosi

ODLUKU

O DONOŠENJU KURIKULUMA ZA NASTAVNI PREDMET ČEŠKI JEZIK I KULTURA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ (MODEL C)

I.

Ovom odlukom donosi se kurikulum za nastavni predmet Češki jezik i kultura u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj (model C).

II.

Sastavni dio ove odluke je kurikulum nastavnog predmeta Češki jezik i kultura u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj (model C).

III.

Ova odluka stupa na snagu osmoga dana od dana objave u »Narodnim novinama«, a primjenjuje se za učenike 1. i 5. razreda osnovne škole i 1. razreda srednjih škola od školske godine 2019./2020., za učenike 2., 3., 6. i 7. razreda osnovne škole te 2. i 3. razreda srednjih škola od školske godine 2020./2021., a za učenike 4. i 8. razreda osnovne škole i 4. razreda srednjih škola od školske godine 2021./2022.

Klasa: 016-01/19-01/00201
Urbroj: 533-09-19-0010
Zagreb, 3. prosinca 2019.

Ministrica
prof. dr. sc. Blaženka Divjak, v. r.

KURIKULUM ZA NASTAVNI PREDMET ČEŠKI JEZIK I KULTURA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA U REPUBLICI HRVATSKOJ (MODEL C)

A. OPIS PREDMETA

Česi u Hrvatskoj jedna su od 22 Ustavom priznate nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine u Hrvatskoj živi 9.641 deklariranih Čeha, od čega najviše u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji. Administrativno i kulturno središte Čeha Hrvatske je grad Daruvar. Općina Končanica jedina je administrativna jedinica u Hrvatskoj u kojoj Česi čine većinsko stanovništvo. Češke besede osnovne su građanske udruge u kojoj Česi u Hrvatskoj njeguju svoj jezik i kulturu.

Pravo za odgoj i obrazovanje na svom jeziku i pismu pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju u skladu s Ustavom Republike Hrvatske, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina te Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina. Pripadnici nacionalnih manjina svoje ustavno pravo na odgoj i obrazovanje ostvaruju trima osnovnim modelima (A, B i/ili C model) i posebnim oblicima školovanja.

Kurikulum predmeta Češki jezik i kultura po Modelu C namijenjen je djeci pripadnicima češke nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, djeci koja imaju češko podrijetlo, a nastava je istovremeno otvorena i za ostalu djecu koja žele učiti češki jezik i upoznati češku kulturu. Predmet Češki jezik i kultura po Modelu C poučava se i uči u okviru Jezično-komunikacijskog područja kao jezik češke nacionalne manjine na svim odgojno-obrazovnim razinama i ciklusima. Predmet

je i u izravnoj vezi s Društveno-humanističkim i Umjetničkim područjem. Svaki odgojno-obrazovni ciklus uvažava razvojne faze učenika te se individualnim pristupom svim učenicima nadovezuje na prethodno stečena znanja i vještine. Češki jezik i kultura kao manjinski jezik po Modelu C ne ubraja se u izbornu nastavu te mu se pristupa kao drugom materinskom jeziku. Odabirom manjinskog materinskog jezika učeniku se ne smanjuje broj izbornih predmeta koje može pohađati.

Poučavanje jezika, pa tako i drugog materinskog, od temeljnog je značaja za osobni razvoj i socijalizaciju učenika. Po značaju i učincima ono prelazi okvire znanja sadržaja samog predmeta. Omogućuje učenicima osobno izražavanje i razvoj pojedinca (kognitivni i socijalno-emotivni), djelotvornu komunikaciju s drugima u različitim životnim situacijama te sudjelovanje učenika u brojnim aktivnostima vezanim uz kulturu i tradiciju češke nacionalne manjine u Hrvatskoj. Jezik također odražava identitet naroda koji njime govori i ključni je medij kojim se prenosi i njeguje njegovo kulturno i povijesno nasljeđe. Učenje češkog jezika kao istovremeno učenje češke kulture značajna je odrednica koncepta učenja jezika nacionalnih manjina u Modelu C. Osim stjecanja jezično-govornih kompetencija (unutar kojih se razvijaju sve temeljne kompetencije što ih promiče kurikulum, a uključuju oblike mišljenja i rada, sposobnost korištenja alatima i strategijama učenja te osobnu, socijalnu i međukulturnu kompetenciju), učenje češkog jezika i kulture uključuje i stjecanje znanja o Republici Češkoj i njezinoj kulturi u širem smislu; o češkoj književnosti, češkoj povijesnoj, kulturnoj i prirodnoj baštini, svakodnevnom životu češkog suvremenog društva te njegovanje tradicija i običaja češke nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. Ovakvo kompleksno i integrirano učenje i poučavanje češkog jezika i kulture pridonosi boljem shvaćanju života češke nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj i života u Republici Češkoj te razvoju osjećaja osobne pripadnosti češkoj kulturi. Sve zajedno pridonosi očuvanju jezičnog i kulturnog identiteta, tradicije i običaja češke nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj.

Kurikulum predmeta Češki jezik i kultura po Modelu C integrirani je kurikulum koji povezuje opće i posebne sadržaje i ciljeve. Usmjeren je na postignuća učenika u svim područjima: kognitivnom, afektivnom i psihomotornom. Polazi od njihova iskustva i kulturnog konteksta, jezične i kulturne posebnosti i time potiče iskustveno i situacijsko učenje. Uvažava složenost znanja i umijeća, njihovu primjenu u različitim okolnostima, problemima i situacijama, višejezičnost i multikulturalnost.

Kurikulum također polazi od činjenice da je struktura učenika u razredima ili odgojno-obrazovnim skupinama vrlo heterogena, da je čine učenici različitog predznanja, različite dobi, različite kulturne sredine i različitih interesa i obrazovnih potreba. Zbog toga su odgojno-obrazovni ishodi dovoljno široko koncipirani da se mogu prilagoditi danoj situaciji, odnosno svakom učeniku individualno, a vrednovanje ishoda provodi se uvijek u skladu s brojem godina učenja češkog jezika i kulture.

Učenici Češkog jezika i kulture po Modelu C temeljno se obrazuju na hrvatskom jeziku, a učenik spoznaje i vještine stečene u predmetima priroda i društvo, povijest, geografija, likovna i glazbena kultura i umjetnost nadograđuje u predmetu Češki jezik i kultura po Modelu C.

Predmet Češki jezik i kultura po Modelu C vrlo je kompleksnog karaktera, a zbog preglednosti podijeljen je u tri domene/makrokoncepta: *Govorimo češki, Čarolija pisane riječi* i *Kultura.* Ove se domene/makrokoncepti u procesu učenja i poučavanja uzajamno isprepliću.

Kratka oznaka predmeta Češki jezik i književnost je ČJIK.

B. ODGOJNO-OBRAZOVNI CILJEVI UČENJA I POUČAVANJA ČEŠKOG JEZIKA I KULTURE (MODEL C)

Jezik je sredstvo izražavanja i komuniciranja. Ovladanost jezikom temelj je za učenje tijekom cijeloga života.

Učenik:

– uspješno koristi češki jezik u govoru i pismu u različitim komunikacijskim i životnim situacijama, putem različitih medija i u različite svrhe

– razvija čitalačku pismenost, čitalačku kulturu i čitalačku naviku na tekstovima različitih sadržaja i vrsta

– prepoznaje češku povijesnu i kulturnu baštinu te geografska obilježja Republike Češke kao jednu od odrednica vlastitog osobnog i nacionalnog identiteta

– vlada znanjima o osnovnim obilježjima češke nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj i suvremenog češkog društva u usporedbi s drugim jezicima i kulturama i to s razumijevanjem, uvažavanjem i poštivanjem drugih i drugačijih uz osjećaj pripadnosti češkoj nacionalnoj manjini u Republici Hrvatskoj

– osposobljen je za ulogu aktivnog i odgovornog građanina koji svojom aktivnošću u kulturnim programima, priredbama i manifestacijama češke nacionalne manjine u Hrvatskoj doprinosi njenom očuvanju te očuvanju češke kulture i tradicije u budućnosti, a ujedno ima razvijenu potrebu za cjeloživotno učenje.

C. DOMENE/KONCEPTI U ORGANIZACIJI PREDMETNOG KURIKULUMA

Predmet Češki jezik i kultura po Modelu C uči se i poučava u tri međusobno povezane domene:

1. Govorimo češki – Mluvíme česky
2. Čarolija pisane riječi – Kouzlo psaného slova
3. Kultura

Domene su utemeljene na primarnoj ljudskoj potrebi za komunikacijom s drugima u zajednici, na razvoju višestruke čitalačke pismenosti i društveno-kulturnoj svijesti. U svim se domenama razvija jezično-komunikacijska kompetencija te ovladavanje jezičnim vještinama slušanja, govorenja, čitanja, pisanja i prevođenja te njihova međudjelovanja uz stalni razvoj aktivnog rječnika. Domene su ujedno i u izravnoj vezi s ciljevima Društveno-humanističkog i Umjetničkog područja. Svaka od ovih domena u svojem nazivu izražava osnovnu ideju i cilj učenja i poučavanja češkog jezika i kulture, važnost aktivne uporabe češkog jezika u komunikaciji s drugima te važnost otkrivanja stvaralačke i umjetničke uloge jezika i njegova kulturnoga značenja. Učenik otkriva radost i užitak čitanja te postaje svjestan doživljaja svijeta kroz estetsku vrijednost jezika uz razvoj kritičke pismenosti prema izgovorenom, napisanom i pročitanom izričaju te na kraju važnost kulture kao neodvojive kategorije naroda.

Ovladavajući jezikom, učenik stječe samopouzdanje i osjećaj vlastite vrijednosti, a raznovrsnim se načinima i metodama rada osobito potiče i razvija suradnja. Poučavanje i učenje predmeta Češki jezik i kultura podrazumijeva inzistiranje na poštivanju različitosti, ravnopravnoj podjeli zadataka i preuzimanju odgovornosti uz uvažavanje različitih stavova, vrijednosti i mišljenja te je usmjereno na razvijanje pozitivnog odnosa prema višejezičnosti i prema poštivanju kulturnih različitosti.

Tri međusobno povezane domene učenja i poučavanja Češkog jezika i kulture po Modelu C daju učiteljima autonomiju da sami odabiru teme i podteme svakog područja (jezičnog, književnog i kulturnog) u skladu s uvjetima izvođenja nastave, a ponajprije u skladu s interesima učenika, što doprinosi pobuđivanju znatiželje i motivacije za usvajanje novih spoznaja, znanja i vještina.

Usvajanjem ovih domena razvijaju se i druge kompetencije potrebne u nizu drugih predmeta i međupredmetnim temama (Hrvatski jezik i književnost, strani jezici, Priroda i društvo, Povijest, Geografija, Likovna i Glazbena kultura i umjetnost, Građanski odgoj i obrazovanje, Učiti kako učiti, Uporaba komunikacijsko-informacijske tehnologije, Osobni i socijalni razvoj itd.).

Domena *GOVORIMO ČEŠKI podrazumijeva* razvoj komunikacijsko-funkcionalne pismenosti te obuhvaća jezik kao temeljno sredstvo komunikacije u svrhu ovladavanja recepcijskim i produkcijskim jezičnim djelatnostima i njihovim međudjelovanjem zbog razmjene informacija, ideja, stavova i vrijednosti.

U okviru ove domene oblikuju se i razvijaju jezične, sociolingvističke, pragmatičke i strategijske kompetencije. Učenici stječu kompetencije stvaralaštva i kreativnosti, stvaraju tekstove različitih sadržaja na češkom jeziku u različite svrhe. Razmjenom ideja, mišljenja, osjećaja, tumačenjem planova, interpretacijom značenja te izravnom interakcijom s drugima u različitim kontekstima, medijima i komunikacijskim situacijama, učenici razvijaju i socijalizacijske sposobnosti. Ovladavajući jezikom, učenik stječe samopouzdanje i osjećaj vlastite vrijednosti. Učenici stečena znanja i vještine primjenjuju u svakodnevnom životu te aktivno koriste češki jezik u govoru i pismu u interakciji s drugim govornicima češkog jezika. Učenici ujedno razvijaju potrebu cjeloživotnog učenja i usavršavanja češkog jezika.

Domena *ČAROLIJA PISANE RIJEČI* podrazumijeva razvoj čitalačke pismenosti, odnosno razumijevanje, tumačenje i vrednovanje tekstova čeških autora i autora češke nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj. Čitanje je jedna od temeljnih jezičnih djelatnosti, a važno je, osim u učenju materinskog i stranog jezika, i u ostalim nastavnim predmetima te u svakodnevnom životu za dalje školovanje i djelovanje u zajednici i životu nacionalne manjine.

Učenici se čitanjem upoznaju s osnovnim književnim vrstama, uče njihova specifična obilježja, produbljuju shvaćanje književnosti te iznose vlastita stajališta o pročitanom djelu. Uče razlikovati književnu fikciju od stvarnosti. Postupno stječu i razvijaju naviku čitanja i sposobnost recepcije, interpretacije i stvaranja književnog teksta.

Učenici dolaze do spoznaja i doživljaja koji mogu pozitivno utjecati na njihove stavove i životne vrijednosti.

Osim čitanja književnih djela koja služe umjetničkom doživljaju jezika, u nastavi je nužno koristiti i neknjiževne tekstove za razumijevanje riječi i shvaćanje poruke tj. sadržaja. Čitanje neknjiževnih tekstova pridonosi razumijevanju kulture čitanja i povezivanje nastave sa životnim potrebama.

Čitanjem se potiče maštovitost, radoznalost, razvija se način izražavanja, kritičko mišljenje, rješavanje problema, donošenje odluka te informacijska, digitalna i medijska pismenost. Učenika se usmjerava i na samostalno prikupljanje informacija iz različitih izvora, na rad s književnim izvorima i tekstovima različitog tipa. Bogaćenjem vlastitog rječnika stječe samopouzdanje u javnim nastupima. Razvija pozitivan odnos prema književnosti i drugim oblicima umjetnosti koji se temelje na umjetničkom tekstu.

Domena *KULTURA* podrazumijeva poimanje češke kulture u najširem smislu i obuhvaća usvajanje znanja o češkoj povijesnoj i kulturnoj baštini te o geografskim obilježjima Republike Češke. Ova domena integrira i teme medijske kulture te elemente umjetničkog područja i umjetničkog izražavanja: uvježbavanje i izvođenje čeških narodnih plesova, recitacija,

pjesama i dramskih tekstova na češkom jeziku.

Učenici se upoznaju s velikanima i značajnim događajima češke opće povijesti, češke likovne i glazbene umjetnosti i osnovnim geografskim obilježjima Republike Češke što pridonosi razumijevanju i produbljivanju znanja, vrijednosti i stavova Društveno-humanističkog i Umjetničkog područja kurikuluma. Učenici istražuju češku opću povijest, povijest likovne i glazbene umjetnosti i geografska obilježja Republike Češke u različitim izvorima te razvijaju kritičko mišljenje, razumiju ljudsko djelovanje i iskustvo u prošlosti i suvremenosti, snalaze se u vremenu i prostoru. Učenici stečena znanja i vještine primjenjuju u svakodnevnom životu, rješavaju probleme, aktivno sudjeluju u kreiranju vlastite budućnosti te su osposobljeni za međuljudsku i međukulturnu suradnju njegujući socijalne vrednote. Učenici slobodno izražavaju svoje misli, osjećaje, iskustva, stavove i vrijednosti oblikovanjem ideja i komunikacijom putem umjetnosti, razvijaju maštu i oplemenjuju vlastiti emocionalni razvoj te stječu samopouzdanje.

Učenici razvijaju svijest o pripadanju i vlastitoj aktivnoj ulozi odgovornog građanina u društvu, lokalnoj i široj zajednici, a posebice u češkoj nacionalnoj manjini u Republici Hrvatskoj.

Domene u organizaciji Kurikuluma nastavnog predmeta Češki jezik i kultura po Modelu C – grafički prikaz

D. ODGOJNO-OBRAZOVNI ISHODI, RAZDRADA ISHODA I RAZINE USVOJENOSTI PO RAZREDIMA I DOMENAMA/KONCEPTIMA

Domene *Govorimo češki, Čarolija pisane riječi* i *Kultura* sastavni su dijelovi kurikuluma nastavnoga predmeta Češki jezik i kultura po Modelu C i čine jedinstvenu i nedjeljivu cjelinu čiji se odgojno-obrazovni ishodi međusobno prožimaju i nadopunjuju. U svakoj se domeni uz odgojno-obrazovne ishode navodi i razrada ishoda, pokazatelj usvojenosti tog ishoda na razini »dobar« te sadržaji i preporuke za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda.

Odgojno-obrazovni ishodi sve tri domene *Govorimo češki, Čarolija pisane riječi* i *Kultura* ostvaruju se usporedno, na temelju istih jezičnih sadržaja.

Ishodi se postupno razvijaju po razredima i ciklusima. Kurikulumom predložena razrada ishoda nije iscrpna te je učitelj autonomno nadopunjuje sukladno sposobnostima, (pred)znanju, potrebama i interesima svojih učenika. Učitelj također autonomno određuje konkretne aktivnosti i sadržaje, materijale za učenje, metode poučavanja i učenja kojima će

ostvariti ishode.

Razina usvojenosti odgojno-obrazovnog ishoda »dobar« ne predstavlja brojčano vrednovanje, već se njime određuje opseg i dubina znanja, stupanj razvijenosti vještina i usvojenosti stavova. Razina usvojenosti odgojno-obrazovnih ishoda »dobar« služi kao okvir za procjenu usvojenosti i razumijevanja dubine i širine pojedinoga ishoda na kraju razreda. Ostale razine usvojenosti odgojno-obrazovnog ishoda navode se u metodičkom priručniku ovog predmeta.

Ishodi domene *Govorimo češki* podijeljeni su prema receptivnim i produktivnim jezičnim djelatnostima, a razvojnost od nižih k višim razredima ostvaruje se povećavanjem složenosti i dužine tekstova koje učenik razumije i proizvodi. Tekst podrazumijeva sve proizvode jezične uporabe – govoreni, pisani, vizualni i multimodalni. Multimodalni tekstovi kombiniraju jezik s drugim sustavima komuniciranja kao što su tiskani ili digitalni tekst, vizualna pomagala te zvučna ili govorena riječ.

Ovisno o godini učenja i poučavanja jezika, tekstovi se razlikuju po dužini i složenosti. Broj riječi koji definira dužinu teksta razlikuje se u receptivnim i produktivnim djelatnostima.

Prema složenosti tekst može biti vrlo jednostavan, jednostavan, srednje složen i složen. Složenost teksta ovisi o kvantitativnim i kvalitativnim pokazateljima složenosti i učenikovu poznavanju teme teksta. Kvantitativni pokazatelji složenosti odnose se na obilježja riječi i rečenica poput duljine, učestalosti i složenosti, a kvalitativni pokazatelji na vrstu teksta, složenost izloženih ideja, stil autora i način na koji je tekst strukturiran i prezentiran. Budući da su učenikova prethodna znanja o temi također bitan čimbenik o kojem ovisi složenost teksta, procjena složenosti ovisi i o osobnoj procjeni učitelja.

Uz odgojno-obrazovne ishode navedeni su sadržaji i preporuke za ostvarivanje ishoda izraženi na razini razreda. Sadržaji uključuju preporučene teme i funkcije, a preporuke donose smjernice za poučavanje češkog jezika i kulture. Učitelj ima autonomiju u prilagođavanju i proširivanju sadržaja i metoda. Navedeni sadržaji i preporuke služe samo kao orijentir učitelju pri određivanju sadržaja i metoda. Sadržaji usvojeni u prethodnom razredu mogu se proširivati i produbljivati.

U odgojno-obrazovnim ishodima, u svim godinama učenja i poučavanja, naveden je samo dio gramatičkih struktura te nije riječ o iscrpnome popisu gramatičkih sadržaja. Strukture su navedene u onome razredu u kojem se očekuje ovladanost na razini uporabe, što ne znači da se one neće pojaviti i prije na razini prepoznavanja ili da se poslije neće proširivati njihova funkcija. Dapače, gramatičke bi se strukture trebale reciklirati kroz godine učenja. Isto tako sadržaji se odabiru primjereno razvojnoj dobi učenika, vodeći računa o korelaciji s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama. Ciklički se ponavljaju i proširuju u odnosu na prethodne razrede, a usklađuju se s individualnim mogućnostima i predznanjem te željama i potrebama učenika ovisno o njihovim obrazovnim aspiracijama i/ili profesionalnim putevima.

Oznake ishoda u predmetnome kurikulumu opisuju odnosi li se ishod na osnovnu (OŠ) ili srednju školu (SŠ), iz koje su domene (A, B ili C) te u kojem se razredu ostvaruju (1. – 8.). Druga se brojka odnosi na redoslijed ishoda unutar domene u pojedinom razredu.

Osnovna škola Češki jezik i kultura – 105 sati godišnje

Osnovna škola Češki jezik i kultura 1. razred – 105 sati godišnje		
DOMENA A: GOVORIMO ČEŠKI		
Odgojno-obrazovni ishodi	**Razdrada ishoda**	**Odgojno-obrazovni ishodi na razini usvojenosti »dobar« na kraju razreda**
ČJIK OŠ A.1.1. Učenik **reagira** neverbalno i verbalno na slušne i vizualne poticaje.	– prepoznaje pojedine riječi ili fraze izgovorene sporijim tempom, jasno i razgovjetno – povezuje izgovorene riječi sa slikovnim prikazima ili predmetima – imenuje predmete i osobe u razredu ili na vizualnim predlošcima – reagira pokretom i mimikom na verbalni poticaj – učenik reagira na učestale riječi i vrlo jednostavne rečenice	Učenik uz povremenu pomoć neverbalno i verbalno reagira na učestale riječi i upute.
ČJIK OŠ A. 1.2. Učenik **preslikava** grafijske slike jednostavnih riječi i vrlo kratkih rečenica.	– preslikava slovo po slovo jednostavnih poznatih riječi ili fraza – povezuje pisani oblik riječi sa slikovnim predloškom – povezuje zvučnu sliku pojedinih fonema s njihovim grafijskim oblikom u riječima i kratkim rečenicama	Učenik preslikava riječi i vrlo kratke rečenice uglavnom točno i uz povremenu pomoć učitelja.
ČJIK OŠ A.1.3. Učenik **reproducira** riječi i vrlo kratke rečenice.	– ponavlja riječi i vrlo kratke i vrlo jednostavne rečenice na temelju zvučnog predloška oponašajući izgovor i intonaciju – imenuje i pokazuje predmete iz svog okruženja	Učenik uz povremenu pomoć govori riječi i vrlo kratke, uvježbane rečenice.
ČJIK OŠ A.1.4. Učenik **sudjeluje** u vrlo kratkome razgovoru i **razmjenjuje** naučene vrlo kratke i vrlo jednostavne rečenice.	– upotrebljava osnovne komunikacijske obrasce (pozdravlja, predstavlja se i sl.) – postavlja vrlo kratka i jednostavna, uvježbana pitanja i odgovara na njih – oblikuje i izgovara vrlo kratke i vrlo jednostavne, uvježbane rečenice	Učenik uz povremenu pomoć sudjeluje u vrlo kratkome i vrlo jednostavnome razgovoru.